

PROPOSTA PER A L'ELABORACIÓ DE PLANS INSTITUCIONALS DE FOMENT DEL CONSUM RESPONSABLE

Presentació

La Fundació Deixalles, a través del projecte “**Consum responsable a les administracions públiques: acompanyant el canvi**”, desenvolupat en 2018 a través de la convocatòria de subvencions per executar projectes de sensibilització de la Direcció General de Cooperació de la Conselleria de Serveis Socials i Cooperació del Govern de les Illes Balears, ha desenvolupat actuacions de sensibilització i assessorament sobre compra pública responsable adreçades a administracions públiques de les Illes Balears.

Aquesta proposta per a l'elaboració d'un pla institucional de consum responsable, forma part d'aquestes actuacions, i pretén afavorir l'objectiu del projecte de contribuir a la implantació de la compra pública responsable entre administracions de les Illes Balears, fomentant el canvi de proveïdors de productes i serveis per afavorir el consum responsable i el comerç just.

Per això, aquesta proposta proporciona un esquema i pautes metodològiques per a que les administracions interessades puguin elaborar el seu propi pla de consum responsable, adaptat a les inquietuds i necessitats a cada àmbit territorial.

Índex:

- [1.- Diagnòstic de la situació](#)
- [2.- L'elaboració del pla](#)
- [3.- Àmbits d'actuació i objectius estratègics](#)
- [4.- Pla d'acció](#)
- [5.- Seguiment i avaluació](#)
- [6.- Annexos](#)

Per a saber més:

- [Estratègia d'impuls del consum responsable 2016-2019](#) (Ajuntament de Barcelona)
- [Plan de Impulso del Consumo Responsable de la Ciudad de Madrid](#)

1.- DIAGNÒSTIC DE LA SITUACIÓ

1.1.- Què entenem per consum responsable

Definir què entenem per consum responsable.

El consum responsable integra criteris socials, ambientals i ètics en les decisions sobre producció, consum i finançament per contribuir així des de l'activitat econòmica a la construcció d'una societat més sostenible ambientalment i més cohesionada socialment.

Per això, té en compte els impactes que generen els productes i serveis que consumim al llarg de tot el seu cicle de vida, permetent així triar les opcions amb menors impactes negatius i amb valors afegits socials, ambientals i ètics (condicions laborals, integració laboral de persones amb especials dificultats, igualtat de gènere, reducció de consums i de contaminació, productes de proximitat, respecte a la cultura local, absència de treball infantil, transparència...).

En l'àmbit de les administracions públiques, la compra pública responsable incorpora els criteris socials, ambientals i ètics tant en les petites compres com en les licitacions a través de reserves de mercat i clàusules socials, tot aprofitant el poder de compra de les administracions públiques per afavorir el canvi de proveïdors en favor de les alternatives de consum responsable.

Aquesta concepció parteix de la constatació que les compres i licitacions públiques són un instrument per desenvolupar polítiques econòmiques i socials, que d'acord amb l'interès general que ha de presidir tota actuació pública, han de tenir en compte aspectes socials i ambientals.

1.2.- El punt de partida

Descriure els antecedents de la institució en relació a les compres amb criteris de consum responsable i licitacions amb clàusules socials i/o reserva de mercat.

Es poden tenir en compte aspectes com:

- actuacions de sensibilització i formació,
- el paper de l'administració com a agent econòmic: compres amb criteris de consum responsable,

- normativa i polítiques públiques: instruccions sobre reserva de mercat i clàusules socials, ordenances fiscals...
- processos participatius...

També es poden incloure les iniciatives en relació al consum responsable de la societat civil i món empresarial en un àmbit territorial determinat (municipi, illa...).

1.3.- Justificació: el compromís institucional amb el consum responsable

Es tracta de justificar com s'ha arribat a concretar el compromís institucional amb el consum responsable tenint en compte la importància de les compres i licitacions públiques com a motor de canvi, la seva contribució al desenvolupament local, l'alineament amb altres polítiques públiques que tenen incidència en el consum responsable (plans estratègics, Agendes Locals 21, pactes de batles i batllesses pel clima i l'energia...); així com altres compromisos institucionals: acords plenaris, consens polític, processos participatius interns i externs...

[Índex](#)

2.- L'ELABORACIÓ DEL PLA

2.1.- Procés de participació intern i extern

- Participació interna: descriure les passes donades per recollir la participació de les forces polítiques presents a la institució, així com del personal al servei de l'administració i la seva coordinació
- Participació externa: descriure els mecanismes de participació ciutadana per a l'elaboració del diagnòstic i de les propostes: qüestionaris, entrevistes amb informadors clau, fòrums participatius...

En els processos de participació es poden utilitzar eines de planificació estratègica, com l'anàlisi DAFO, identificant així factors interns i externs d'impuls i fre al consum responsable.

2.2.- Fases del pla

Descriure cronològicament les passes donades i els actors involucrats, tant per definir el diagnòstic, els objectius, les accions concretes i la seva implementació, així com el seguiment i avaluació del pla.

[Índex](#)

3.- ÀMBITS D'ACTUACIÓ I OBJECTIUS ESTRATÈGICS

3.1.- Àmbits d'actuació

Establir els àmbits d'actuació que es volen incloure en el pla de consum responsable. Entre els àmbits que podem tenir en compte, tenim:

- Alimentació
- Energia, mobilitat i residus
- Finances i assegurances ètiques
- Altres bens de consum: telefonia, material d'oficina, tèxtil, mobiliari...
- Oci, turisme i cultura

3.2.- Objectius estratègics

Definir els objectius estratègics del pla, per exemple:

- Estendre la cultura del consum responsable: sensibilització i visibilització
- Establir les regulacions adients, revisant i actualitzant la normativa vigent
- Impulsar el consum responsable en la pràctica de la institució
- Donar suport a les iniciatives ciutadanes en matèria de consum responsable, al comerç de proximitat i producció local, i a les iniciatives d'economia social i solidària

[Índex](#)

4.- PLA D'ACCIÓ

4.1. Accions prioritàries

Concretar les accions per a cada un dels objectius estratègics definits i en funció dels àmbits establerts; per exemple:

ALIMENTACIÓ

- 1.- Estendre la cultura del consum responsable: sensibilització i visibilització
 - Promoure campanyes informatives i de sensibilització sobre consum responsable i comerç just en col·laboració amb el teixit social
 - Campanyes de sensibilització sobre consum responsable a les escoles
- 2.- Establir les regulacions adients
 - Aprovar ordenances de consum que contemplin el foment del consum responsable i el comerç just (exemple: ordenança de Palma)¹
- 3.- Impulsar el consum responsable en la pràctica de la institució
 - Introduir criteris de sostenibilitat alimentària en les licitacions
 - Introduir productes ecològics i de quilòmetre 0 en les escoles municipals

¹ https://seuelectronica.palma.es/portal/PALMA/sede/RecursosWeb/DOCUMENTOS/1/5_38361_1.pdf

- Introduir productes de comerç just i ecològics en les màquines de vending
- Introduir càterings amb productes ecològics i de comerç just

4.- Donar suport a les iniciatives ciutadanes en matèria de consum responsable, al comerç de proximitat i producció local, i a les iniciatives d'economia social i solidària

- Fomentar els horts urbans i els mercats ecològics
- Donar suport a iniciatives de supermercats cooperatius ecològic

ENERGIA, MOBILITAT I RESIDUS

1.- Estendre la cultura del consum responsable: sensibilització i visibilització

- Campanyes informatives en favor de la reducció dels consums i els hàbits sostenibles
- Creació de tallers de reutilització i autoreparació en equipaments públics, amb banc d'eines i de peces de recanvi

2.- Establir les regulacions adients

- Ordenances fiscals favorables a les energies renovables, la mobilitat sostenible i la reutilització
- Obligació de l'ús de tassons reutilitzables als bars que ofereixen servei als carrers amb motius de festes

3.- Impulsar el consum responsable en la pràctica de la institució

- Contractar energia 100% renovable a través de cooperatives de comercialització d'energia
- Contractar els serveis de gestió de parcs verds a través de contractes reservats per a empreses d'inserció i/o centres especials d'ocupació no lucratiu

4.- Donar suport a les iniciatives ciutadanes en matèria de consum responsable, al comerç de proximitat i producció local, i a les iniciatives d'economia social i solidària

- Donar suport a les iniciatives de cotxe elèctric compartit i de comercialització d'energies netes

FINANCES I ASSEGURANCES ÈTIQUES

1.- Estendre la cultura del consum responsable: sensibilització i visibilització

- Campanyes informatives sobre banca i assegurances ètiques

2.- Establir les regulacions adients

- Excloure de l'accés a les licitacions públiques a empreses que operen a paradisos fiscals

3.- Impulsar el consum responsable en la pràctica de la institució

- Operar amb la banca ètica i contractar assegurances amb criteris ètics i solidaris

4.- Donar suport a les iniciatives ciutadanes en matèria de consum responsable, al comerç de proximitat i producció local, i a les iniciatives d'economia social i solidària

- Creació de programes de microcrèdits, en col·laboració amb la banca ètica, per al foment de l'emprenedoria social

ALTRES BENS DE CONSUM (telefonía, material d'oficina, tèxtil, mobiliari...)

1.- Estendre la cultura del consum responsable: sensibilització i visibilització

- Campanyes de sensibilització ciutadanes i escolars

- Creació de tallers de reutilització i autoreparació en equipaments públics, amb banc d'eines i de peces de recanvi

2.- Establir les regulacions adients

- Establir criteris de sostenibilitat ambiental en les compres públiques

- Fomentar l'accés universal a les xarxes de comunicacions

3.- Impulsar el consum responsable en la pràctica de la institució

- Fonts d'aigua amb criteris socials i de proximitat

- Fomentar l'ús de paper d'oficina reciclat

- Recórrer a impremtes socials per a l'edició de materials

- Obsequis institucionals de comerç just

4.- Donar suport a les iniciatives ciutadanes en matèria de consum responsable, al comerç de proximitat i producció local, i a les iniciatives d'economia social i solidària

- Donar suport a iniciatives ciutadanes en matèria de consum responsable:

Fashion Revolution Day, Dia Mundial del Comerç Just, Fair Saturday...

- Fomentar la recollida de roba per a la seva reutilització amb criteris socials

OCI, TURISME I CULTURA

1.- Estendre la cultura del consum responsable: sensibilització i visibilització

- Incloure com a oferta turística els circuits de consum responsable i economia social i solidària

2.- Establir les regulacions adients

- Obligació de l'ús de tassons reutilitzables als bars que ofereixen servei als carrers amb motius de festes

3.- Impulsar el consum responsable en la pràctica de la institució

- Aplicació de criteris de sostenibilitat ambiental en les festes i esdeveniments²

² <http://xarxanet.org/ambiental/noticies/com-fer-mes-sostenibles-les-festes>

4.- Donar suport a les iniciatives ciutadanes en matèria de consum responsable, al comerç de proximitat i producció local, i a les iniciatives d'economia social i solidària
- promoure la gestió col·laborativa d'espais i equipaments públics

4.2.- Mecanismes, calendari i estructura d'implementació de les accions

Definir l'òrgan encarregat de la implementació de les accions, el calendari, els mecanismes de coordinació interna i de participació de la societat civil i del teixit empresarial en la implementació del pla.

[Índex](#)

5.- SEGUIMENT I AVALUACIÓ

5.1.- Seguiment

Definir els mecanismes de seguiment: qui, com, quan; per a cada una de les accions recollides en el pla. És recomanable implicar a diferents actors interns i externs en el pla, per exemple a través de mecanismes de coordinació interdepartamentals i de comissions de seguiment i definir qui ha de liderar el procés.

5.2.- Avaluació

Analitzar l'impacte de les accions i dels seus resultats, a partir de l'elaboració d'indicadors i qüestionaris, i tenint en compte la coordinació interna i la participació de la societat civil i el teixit empresarial.

Definir com es retornarà l'avaluació a les parts implicades en el seguiment (informes periòdics, comissions de seguiment...).

Determinar en funció dels resultats de l'avaluació la necessitat de reformular objectius i/o activitats.

[Índex](#)

6.- ANNEXOS

Incloure la documentació adjunta vinculada al Pla de consum responsable:

- Acords plenaris
- Actes de reunions de participació/ departaments i actors implicats
- Enquestes/ entrevistes realitzades
- Directori d'iniciatives de consum responsable
- ...